

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
25/00658-3

Saksbehandler:
Elaine Skogerbø Sørhaug

Dato:
4. desember 2025

Barneombudets svar på høring om endringer i grenseloven, grenseforskriften og utlendingsloven

Barneombudet viser til høringsbrev av 10. oktober 2025, med høringsfrist 05. desember 2025. I dette høringssvaret begrenser vi oss til å gi innspill på det som gjelder ivaretagelse av mindreårige – representanter for enslige mindreårige.

Vi ønsker å fremheve at:

- Med riktige tilpasninger i norsk regelverk kan innføringen av screeningforordningen føre til en styrking av barns prosessuelle rettigheter i asyl- og migrasjonssaker.
- Det må vurderes om det er nødvendig med konkret implementering av kravene til vurdering av barnets beste.
- I noen tilfeller under screening bør barn ha mulighet til å bli hørt uten et voksent familiemedlem til stede.
- All internering av barn må forbys.

Styrking av barns prosessuelle rettigheter i asyl- og migrasjonssaker

Artikkel 13 i screeningforordningen oppstiller garantier for mindreårige. I flere andre bestemmelser er også barns rettigheter løftet frem, blant annet i artikkel 11 nr. 3 og i artikkel 12 nr. 4. Dette er med på å styrke flere av de prosessuelle rettighetene til barn i asyl- og migrasjonssaker. Likevel mener vi at barns rettigheter er mangelfullt utredet i høringsnotatet. Det er ikke beskrevet hvilke konsekvenser flere av endringene vil ha for praktiseringen av reglene i Norge. Vi mener at dersom styrkingen av kravene til prosessuelle rettigheter for barn skal få reell betydning, kreves det tilpasninger i både norsk regelverk og praksis.

Norge er kun bundet av deler av EU-pakten. Derfor er det særlig viktig med en redegjørelse av hvilke konsekvenser lovendringene vil føre til i norsk kontekst. Flere av tiltakene gir også valgmuligheter for hvordan disse implementeres i nasjonalt regelverk. Departementet bør derfor vurdere og synliggjøre hvordan valgene ved implementering av reglene kan påvirke barn.

Innledende helse – og sårbarhetssjekk

Barneombudet mener det er positivt at det stilles krav til innledende helse – og sårbarhetssjekk.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Tidlig identifisering av sårbarhet, er en viktig forutsetning for å realisere flere av barns rettigheter, som retten til helsehjelp, rehabilitering og beskyttelse. Det handler også om å sikre et mottakstilbud og at asylprosessen er tilrettelagt for det enkelte barnets behov og situasjon. For at sårbarhetssjekken skal være reell, mener vi det er avgjørende å sikre at den gjennomføres av personer med spesialisert barnefaglig kompetanse. Dette fordi det kreves god kompetanse på kommunikasjon med barn og barns utvikling for å kunne identifisere tegn og symptomer på sårbarhet.

Krav til vurdering av barnets beste

I Screeningforordningen artikkel 13 nr. 1 står det at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved gjennomføringen av screeningen, jf. EUs charter artikkel 24 nr. 2. I høringsnotatet påpekes det at Norge ikke er bundet av EUs charter, men at Norge er underlagt tilsvarende forpliktelse etter FNs barnekonvensjon, EMK artikkel 8 og Grunnloven § 104. Videre står det at Screeningforordningen inntas som norsk lov, noe som også vil omfatte forordningens krav til å ivareta hensynet til barnets beste.

Barneombudet mener det er positivt at barnets beste fremheves som et grunnleggende hensyn i screeningforordningen, og at dette blir en del av norsk rett. Likevel er det i høringsnotatet ikke redegjort for om det er nødvendig med tilpasninger i de norske reglene for å overholde kravene som stilles i artikkel 13 nr. 1. Vi etterlyser derfor en nærmere redegjørelse av hvorvidt det er nødvendig med en konkret implementering av disse kravene, og en vurdering av hvordan dette skal overholdes i norsk praksis.

Barns rett til å bli hørt

Barneombudet er enig med departementet i at barn bør ha mulighet til å høres uten foreldre til stede, slik de har rett til etter utlendingsloven § 81 tredje og fjerde ledd, og mener det er riktig av departementet at dette også bør være mulig ved screening til tross for at det står i artikkel 13 nr. 2 at barn skal ledsages av et voksent familiemedlem under screeningen. Slik departementet påpeker er dette særlig viktig i saker der det er mistanke om vold i nære relasjoner, barnebortføring, barneekteskap eller mishandling.

For å sikre at barn blir hørt og får si sin mening under screening er det viktig at de som snakker med barn har spesiell kunnskap om rettigheter og spesielle behov barn har. I tillegg må samtaler med barn gjøres på en barnevennlig måte og i et barnevennlig miljø, og metodene som brukes må være tilpasset barn. Barneombudet mener at dette bør innarbeides i utlendingsforskriften.

Enslige mindreårige skal ha en representant

Artikkel 13 nr. 3 og 4 oppstiller krav om at enslige mindreårige skal ha en representant til stede under screeningen. I høringsnotatet vises det til at departementet mener at dette er dekket av det materielle innholdet i utlendingsloven kapittel 11A, men de foreslår også at reglene utvides til å inkludere enslige mindreårige som er omfattet av screening. Barneombudet støtter denne vurderingen. I artikkel 13 nr. 3 står det at representanten må ha nødvendig kompetanse og kunnskap, herunder om behandling av mindreårige og deres behov. Barneombudet savner en redegjørelse for hvordan dette skal sikres i praksis i Norge.

Informasjon og juridisk veiledning

For å sikre at tredjelandsborgere under screening har tilgang til effektiv veiledning og rådgivning må de få reell tilgang til uavhengig juridisk veiledning og rådgivning under screeningen. Denne adgangen bør ikke begrenses. Vi understreker at informasjon og rettshjelp både til enslige mindreårige og til barn og barnefamilier må være tilrettelagt barnas behov.¹ Vi mener det bør stilles krav til barnefaglig kompetanse hos de som skal ha ansvaret for denne ordningen og ikke slik det er i dag hvor vi opplever at dette kun er satt som et ønske.²

Monitoreringsmekanisme

I screeningforordningen artikkel 10 stilles det krav til Redd at statene oppnevner en monitoreringsmekanisme som blant annet skal overvåke at statene etterlever deres forpliktelse om å hensynta barnets beste ved implementeringen av screeningforordningen. Barneombudet er positive til monitoringmekanismen, og mener det er viktig at den tar hensyn til barns alder, behov og sårbarhet. Vi mener videre at det er viktig å stille klare krav til at medlemmer i utvalget har barnefaglig kompetanse, inkludert kompetanse om barns rettigheter, utvikling, kulturell kompetanse samt hvordan barn påvirkes av flukt og traumer.

Internering av barn

Barneombudet mener prinsipielt at det ikke bør være adgang til å internere barn i utlendingssaker. Det følger av FNs barnekonvensjon artikkel 37 (b) at pågrepelse, frihetsberøvelse eller fengsling av barn bare skal kunne skje som en siste utvei og for kortest mulig tid. Barnekomiteen er tydelig på at internering av barn aldri er til barnets beste og bør forbys.³ Vi viser også til at flere menneskerettighetsekspertar i FN, har uttrykt bekymring for at pakten legger opp til internering og oppfordret EUs medlemsstater til å forby internering av barn.⁴

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Eline Skogerbø Sørhaug
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

¹ CRC/C/GC/14, para. 89 & CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/22 para. 35, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23 para. 17j

² CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, para. 36

³ CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23 para 5

⁴ OHCHR (2024) <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/05/child-immigration-detention-must-be-prohibited-following-adoption-eu>

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765